

SELETUSKIRI

Vabariigi Valitsuse korralduse “Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027” muudatusettepanekute heakskiitmine ja volituse andmine” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Euroopa Merendus- Kalandus- ja Vesiviljelusfondi (*edaspidi EMKVF*) eelarve aastateks 2021–2027 on Euroopa Liidus (*edaspidi EL*) kokku 5 311 000 000 eurot. Eestile on ELi eelarvest EMKVF-i rakenduskava (*edaspidi rakenduskava*) elluviimiseks eraldatud 97 391 060 eurot, millele lisandub Eesti riigipoolne kaasrahastamine summas 41 739 026 eurot. Sellega on 2029. aasta lõpuni elluviidava rakenduskava eelarve 139 130 086 eurot.

ELi eelarveperioodiks 2021–2027 koostatud rakenduskava eesmärk on suunata liidu eelarvevahendeid ELi Ühise Kalanduspoliitika (*edaspidi ÜKP*), liidu integreeritud merenduspoliitika ja liidu ookeanide majandamise valdkonna toetamisele. Rakenduskava elluviimisega toetatakse Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 (*edaspidi PÕKA*) eesmärkide elluviimist. Lisaks toetab rakenduskava elluviimine kalanduses ja vesiviljeluses sinimajanduse edendamist, et luua töökohti ja soodustada majanduskasvu, kaitstes samal ajal merekeskkonda ning vee-elustikku.

ELi finantsperioodi 2021–2027 EMKVF-i vahendite kasutamiseks tuli kõigil liikmesriikidel koostada programmdokument – Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027. EMKVF-i rakenduskava koostamine tuleneb ka Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi (*edaspidi VVTP*) punktist 7.6. ELi tasandil on EMKVF-i eesmärgid, mis liikmesriikidel tuleb saavutada oma rakenduskavade elluviimisega, määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004 (*edaspidi EMKVF-i määrus*).

Vabariigi Valitsus kiitis 2021. aasta aprillis heaks PÕKA. PÕKA koostati Maaeluministeriumi poolt tihedas koostöös asjaomaste ministriumide, teadus- ja arendusasutuste ning kalandusvaldkonna esindusorganisatsioonide ja huvigruppidega. PÕKA võeti aluseks perioodi 2021–2027 rakenduskava väljatöötamisele ning EMKVF-i vahendite planeerimisele.

Rakenduskava koostamisega alustati 2019. aastal Maaeluministeriumi eestvedamisel. Rakenduskava ettevalmistamiseks moodustas maaeluminister 27. märtsi 2019. aasta käskkirjaga nr 60 nõuandva ekspertkomisjoni, kuhu kuulusid asjaomaste ministriumide, kalandussektori esindusorganisatsioonide, kalandusvaldkonnaga seotud teadus- ja arendusasutuste, Eesti Keskkonnaühenduste Koja ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu esindajad.

Aastatel 2019–2021 toimus rakenduskava ettevalmistamiseks 7 ekspertkomisjoni istungit. Eraldi toimusid tehnilisemad arutelud rakenduskava ettevalmistavates valdkondlikes (kalapüük, mis hõlmas ka kalapüügiga seotud keskkonna küsimused; vesiviljelus; vee-elusressursside töötlemine ja turustamine) töögruppides, mille koosolekuid toimus 2019. aastal

kokku 6. Ekspertkomisjoni istungitel ja töögruppides arutati rakenduskavas käsitletavat kalanduse olukorra kirjeldust ja valdkonna SWOT-analüüsi, võimalikke lahendusi valdkondlikele probleemidele, sekkumiste valikut ja nende kirjeldust, sekkumiste vahelist eelarve jaotust ning kavandatavaid lihtsustatud kulumudeleid. Rakenduskava eelnõu edastati Euroopa Komisjonile mitte ametlikuks tagasiside saamiseks 2021. aasta juunis, 2022. aasta veebruaris ja 2022. aasta juunis. Rakenduskava eelnõud täiendati vastavalt Euroopa Komisjonilt saadud tagasisidele.

Rakenduskavale algatati keskkonnamõju strateegiline hindamine maaeluministri 8. jaanuari 2020. aasta käskkirjaga nr 11. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi eelnõu avalik väljapanek toimus 1.–17. septembrini 2020. aastal ning avalik arutelu 8. oktoobril 2020. aastal.

Vabariigi valitsus kiitis rakenduskava eelnõu heaks 21. juulil 2022. a korraldusega nr 195 andes viimasega ühtlasi maaeluministrile volituse läbirääkimiseks Euroopa Komisjoniga. Rakenduskava esitati Euroopa Komisjonile ametlikult 18. oktoober 2022. a Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide vahelise elektroonilise infovahetussüsteemi SFC 2021 kaudu. Euroopa Komisjon kiitis rakenduskava heaks 8. detsembril 2022. a rakendusotsusega C(2022)9382.

Esitatava rakenduskava muudatusega luuakse Euroopa Merendus- Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021–2027 rakenduskavasse uus abikõlblik tegevus, mis võimaldab ranna- ja sisevete kaluritel küsida toetust jääaluse kalapüügi arendamiseks Eesti rannikumeres ja siseveekogudel. Samuti tehakse tehnilisi muudatusi, mis on tingitud muudatustest riigi halduskorralduses.

Korralduse eelnõu ja seletuskirja valmistasid ette Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna kutselise kalapüügi valdkonna nõunik Margus Medell (tel 625 62 239 margus.medell@agri.ee) ja sama osakonna nõunik Juhani Papp (56 28 2578 juhani.papp@agri.ee).

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärgiks on viia rakenduskavasse viia sisse muudatus, mis suurendab Eesti ranna- ja sisevete kalurite konkurentsivõimet ja võimaldab pikendada perioodi millal on võimalik tegeleda kutselise kalapüügiga ning saada kalapüügist tulu.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid, artikli 24 kohaselt peavad liikmesriigid rakenduskavade muudatused esitama Euroopa Komisjonile heakskiitmiseks. Kalandusturu korraldamise seaduse § 37 lõige 3 alusel kiidab Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ettepanekul “Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027” muudatused heaks Vabariigi Valitsus.

Eelnõuga kiidab Vabariigi Valitsus heaks Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027 muudatused ning annab regionaal- ja põllumajandusministrile volituse esitada rakenduskava muudatused Euroopa Komisjonile heakskiitmiseks ning esindada Eesti Vabariiki sellega seotud läbirääkimistel.

3. Eelnõu sisu

Rakenduskava kõige olulisema muudatusena muudetakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027 prioriteedi I (kestliku kalapüügi soodustamine ning vee bioloogiliste ressursside taastamise ja kaitsmise edendamine), erieesmärgi 1 (majanduslikult ja sotsiaalselt kestliku ning keskkonnasäästliku püügitegevuse tugevdamine) sekkumise „kalalaeva investeeringutoetus“ eesmärgi ja sõnastust. Rakenduskava muudatus loob võimaluse välja arendada toetusmeetme, mille abil on võimalik toetada investeeringuid jääaluse kalapüügi arendamiseks. Prioriteedi eelarve ei muutu, laienevad vaid prioriteedi raames teostatavad tegevused.

Kalalaeva investeeringutoetuse eesmärgi senine sõnastus on vähendada kalapüügi ökoloogilist jalajälge ja suurendada energiaefektiivsust kalalaeva pardal, suurendada kaasaegsete tehnoloogiate ja seadmete kasutuselevõtmist parendades seeläbi ühtlasi ka töötingimusi ja ning ohutust kalalaeva pardal.

Kalapüügi investeeringutoetuse uus eesmärgi sõnastus on vähendada kalapüügi ökoloogilist jalajälge ja suurendada energiaefektiivsust kalalaeva pardal ning arendada ranna- ja sisevete püügil jääalust kalapüüki, suurendada kaasaegsete tehnoloogiate ja seadmete kasutuselevõtmist parendades seeläbi ühtlasi ka töötingimusi ja ning ohutust kalalaeva pardal ja talvisel kalapüügil.

Eesti rannikumeres ja siseveekogudel tegeleb kutselise kalapüügiregistri andmetel kalapüügiga 1428 kalapüügiloa omanikku ning kalapüügilubadele on kantud ca 2300 kalurit. Rakenduskava muudatuse tegemiseks analüüsiti Eesti ranna- ja sisevete kalurite väljapüüke talvistel kuudel detsembrist veebruarini aastatel 2021 – 2023. Vaadeldud aastatel tegeles lossimisandmete alusel kalapüügiga Eesti rannikumeres ja siseveekogudel keskmiselt 1427 kalapüügiloa omanikku, vähemal või suuremal määral tegeles jääaluse kalapüügiga 621 ehk siis 43% Eesti ranna- ja sisevete kalapüügiloa omanikest. Peamised liigid, mis annavad kaluritele sissetulekuid talvisel kalapüügil on ahven, haug, koha ja latikas. Vaadeldud aastatel püüti neid liike kokku keskmiselt 3000 tonni, talvisel perioodil keskmiselt 431 tonni, mis on 14,4% kogu aasta saakidest. Püükide analüüsist saab järeldada, et jääalune kalapüük perspektiivne ning parandab Eesti ranna- ja sisevete kalurite konkurentsivõimet pikendades perioodi mil on võimalik tegeleda kalapüügiga ning saada kalapüügist tulu.

Rakenduskava muudatuse käigus analüüsiti ka jääolusid Eesti rannikumeres ja siseveekogudel. Jääolusid Läänemere rannikualadel analüüsiti 10 aasta perspektiivis. Eesti Keskkonnaagentuuri ilmateenistuse jääseire andetel tekib püsiv jääkate siseveekogudel üldreeglina varem kui siseveekogudel. Siseveekogudel saab jääaluse kalapüügiga tegeleda üldreeglina 2 kuud, külmemate ilmade puhul 3 kuud. Rannikumeres tekib püsiv jääkate ilmateenistuse andmetel üldreeglina jaanuaris ning püsib märtsi lõpuni. Üldiselt on püsiva jääkattega talvede arv Läänemere avaosas vähenenud, kuid rannikumere jääkate on piisav, et traditsioonilise jääaluse kalapüügiga tegeleda.

Lisaks eeltoodule viiakse rakenduskavas sisse tehnilised muudatused, näiteks uuendatakse rakenduskava elluviimise eest vastutavate isikute nimesid ja kontakte, samuti muudatakse rakenduskava elluviimise eest vastutava ministeeriumi ja allasutuste nimesid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas ELi õigusega. Eelnõu ettevalmistamisel on arvestatud peamiselt järgmiste ELi õigusaktidega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021 2021, lk 159–706);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004 (ELT L 247, 13.07.2021, lk 1–49).

5. Eelnõu mõjud

Mõjud looduskeskkonnale on kaudsed. Jääluse kalapüügi arendamine pikendab kalurite püügiperioodi ning võimaldab neil saada tulu ka ajal mis üldreeglina jääb aktiivsest püügiperioodist välja. Täiendavad püügivõimalused võivad vähendada kalurite huvi kevadise kudemisaegse kalapüügi vastu.

Mõjud regionaalarengule ja ettevõtlusele on otsesed. Eesti ranniku ja sisevete piirkonnad on tihedalt seotud maapiirkondadega ja sealse majandusega ning kalanduse terviklik arendamine toetab maapiirkondade elanikkonna vähenemise peatamist ning toimetuleku suurendamist. Ettevõtluse arendamine pakub tööd ja sissetulekut kohapeal ning aitab kaasa rannikualadelt väljarände pidurdamisele. Kavandatavad toetusmeetmed suurendavad ranna- ja sisevete kalurite konkurentsivõimet, suurendavad kalurite sissetulekuid, pikendavad püügiperioodi millal on võimalik saada tulu kalandusest ning vähendavad kalapüügi sesoonsusest tulenevaid raskusi. Samuti parandavad kavandatavad meetmed kohaliku kala aastaringset kättesaadavust.

Mõjud võrdsete võimaluste loomisele, infoühiskonna arengule ja riigivalitsemisele puuduvad.

6. Eelnõu rakendamiseks vajalikud kulutused

Eelnõu rakendamiseks täiendavaid kulutusi riigi eelarvele ei teki.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Kliimaministeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile ning Rahandusministeriumile. Rakenduskava muudatusi on tutvustatud kalandusega tegelevatele asutustele ja kalandussektori esindusorganisatsioonidele Euroopa Merendus- Kalandus- ja Vesiviljelusfondi seirekomisjonile 19. juunil 2024. a toimunud koosolekul.